

Folketirken, som jeg vil betegne paa følgende Maade: Jeg vil sige, at for Samsundet i det Hele er det ret nyttigt, at der omkring i de forskellige Egne af Landet og i ikke altfor store Afstande findes en oplyst Mand, en Mand, som kan lidt mere end de fleste, og jeg vil sige, at jeg kunde ønske at nytte disse Mænds Kræfter i Oplysningens Tjeneste; jeg kunde ønske at bruge deres Kræfter til at gjøre ikke saa lidt til Nytte i den fremskridende Oplysnings Tjeneste. Foraa vidt stemmer mit Forslag ganske med den Tanke, som den høitærede Kirkeminister har havt, naar han ved Valget af Førsteløvere og Kateketer tog Hensyn til Byraadens Indstillinger; men en hel anden Sag er det, hvor vidt de Mænd, der blive ansatte ved et saadant Valg, egne sig til at overtage en bestemt kraftig og sund Samsundsgjerning i selve Menigheden. Jeg mente, at herpaa skulde de ikke have nogen som helst Indflydelse, og derfor var det, at jeg skjelne mellem disse to Ting. Valget kan kun gjælde den ene Side af Personligheden; den anden Del af hans Virksomhed kan og bør Valget aldeles ikke angaa; men jeg mente rigtignok ogsaa, at naar der skulde vælges fra Sognets Side, saa skulde der vælges af alle Sognets Medlemmer uden Hensyn til, om de hørte til Folketirken eller til andre Troessamfund, netop paa samme Maade, som de uden Hensyn til Troesbefjendelse kunne gjøre deres Indflydelse gjældende, hvor Talen er om at besætte Stolelærerembeder; thi disse besættes gennem Sogneraadet, og Sogneraadet fremgaar jo ved Valg af samtlige Sognets Medlemmer.

Jeg har nu søgt at skjelne, saa kort som jeg er istand til overfor en vanskelig Sag, og skal ikke opholde det høie Things Lid med Hensyn til dette Punkt. Jeg tvivler ikke paa, at mangfoldige i denne Sal ikke ret vel vilde kunne sætte sig ind i, hvad jeg egentlig mener derom; derfor henviser jeg til, hvad jeg i Forslagsform har fremstillet paa sit Sted og i sin Tid i Rigsdagen.

Men inden jeg slutter denne Del af mit Foredrag, vil jeg gjøre en Bemærkning, som jeg er lebet til ved at se paa, hvad der foregaar omkring os i andre Lande. Dette Spørgsmaal om Kirkens Afstillelse fra Staten er ogsaa kommet op i den senere Tid. Da i 1848 Frihedsbevægelsen hertilands kom frem, løb ogsaa Spørgs-

maalet om Kirkens Afstillelse fra Staten, og der var Mange, der mere for at frigjøre Staten fra Kirken, istemmede Ønsket om Kirkens Afstillelse fra Staten. Ved at tænke nøje over denne Sag og se den i sin historiske Sammenhæng er jeg kommen til den Overbevisning, at det ikke er ganske rigtigt, og at det ikke vil være Noget, der med Rette kan siges at træffe Samsundets rigtige Udvikling, at stille Spørgsmaalet saa materielt, men at Kirkens Afstillelse fra Staten vil i lige Maade gjøre Staten Uret, som det vilde være at gjøre Kirken Uret. En Stat, som ikke har Plads for en religiøs Udvikling, giver Afkald paa nogle af de største aandelige Kræfter, som ere nødvendige, for at Samsundet skal naae sin høieste Grad af Udvikling. En Kirke, der paa en eller anden Maade sonderer eller bliver sondret bort fra det Samsund, hvori den lever og virker, vil fristes til at blive en Stat i Staten og ikke opfylde den Opgave, som den egentlig har. Der var Noget i en Ytring, som det ærede Medlem for Maribo Amts 2den Valgkreds fremkom med, og uagtet jeg ikke ønsker at føre den Slags Bemærkninger ind i en offentlig Diskussion, kunde jeg dog paa beraabe mig et andet Sted, hvor Kirkens Stifter siger: „Ikke at jeg ønsker at tage Eder ud af Verden, men jeg ønsker at I maa holde Eder udenfor Verdens Besmittelse.“ Tanken er da omtrent denne, og det gjælder ikke om tage Kirken ud af det Samsund, hvori den virker. Altsaa Kirkens Afstillelse fra Staten vilde være en materiel Løsning, hvorved man gjør Uret til begge Sider. Derfor er jeg forlængst kommen bort fra den Tanke, da jeg tror, den ikke paa nogen Maade vil være til Gavn for nogen af Parterne. Man maa altid finde, hvad der paa Latin kaldes en „modus vivendi“, en Maade, hvorved begge Parterne kunne finde sig tilrette med hinanden. Denne Maade søger man f. Ex. nu at finde hos vor sydlige Nabo, og en Saadan er det rigtigt, at alle gode Kræfter ogsaa hos os søge at finde.

Jeg skal slutte denne Del af mit Foredrag med den Bemærkning, at een Trost maa der være, og den bør udtales under denne Forhandling, og det er, at, hvad Tanten man har truffet det Rette i sin Tid, da man opfandt dette maaske noget tvivlsomme — fra mit Standpunkt endnu tvivlsomme — Udtryk „Folketirke“ — et Produkt af Bevægelsen i 1848, det er ikke Noget, som